

Darni turizmo plėtra Lietuvos regionuose

**Utenos kolegija
Ramutė Narkūnienė**

Tyrimo objektas, tikslas ir uždaviniai

Tyrimo objektas – darni turizmo plėtra Lietuvos regionuose.

Tyrimo tikslas – atlikti darnios turizmo plėtros Lietuvos regionuose analizę.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atlikti darnios turizmo plėtros regionuose analizę teoriniu aspektu.
2. Atlikti darnios turizmo plėtros Lietuvos regionuose analizę.

Tyrimo metodai

- Mokslinės literatūros šaltinių analizė;
- Anketinės apklausos analizė;
- Dokumentų analizė;
- Duomenų apibendrinimas.

Darni plėtra - esminis ateities plėtros principas, siekias dar 1980 metus ir plačiai pripažintas paskutiniaisiais metais.

Darnaus vystymosi koncepcijos pagrindai buvo suformuluoti 1980 metais trijų tarptautinių institucijų – Tarptautinės gamtos apsaugos sąjungos (IUCN), Jungtinių Tautų aplinkos programos (UNEP) ir Laukinės gamtos fondo (WWF) vardu paskelbtame dokumente „Pasaulio apsaugos strategija“, kuriame deklaruojama, kad racionalus gamtos išteklių naudojimas yra neatskiriama ne tik visuomenės vystymosi, bet ir aplinkos apsaugos dalis.

Pasaulinės aplinkos ir vystymosi komisijos ataskaitoje „Mūsų bendra ateitis“ (1987) buvo suformuluota darnaus vystymosi sąvoka.

Darnaus vystymosi terminas 2003 m. buvo įteisintas LR vyriausybės patvirtintoje Nacionalinėje darniojo vystymosi strategijoje. Darnaus turizmo plėtrai daug dėmesio skyrė ir Europos Sąjunga (ES).

ES darnaus turizmo plėtros politika
įgyvendinama Europos Komisijos
komunikatais:

- Pagrindinės darnaus Europos turizmo gairės (2003),
- Atnaujinta ES turizmo politika: tvirtesnės partnerystės Europos turizmo sektoriuje link (2006)
- Darnaus ir konkurencingo Europos turizmo darbotvarkė (2007).

Pagal JT PTO apibrėžimą, „darni turizmo plėtra tenkina šiandieninių turistų ir priimančiųjų regionų poreikius tuo pačiu apsaugodama ir padidindama jų galimybes ateityje.

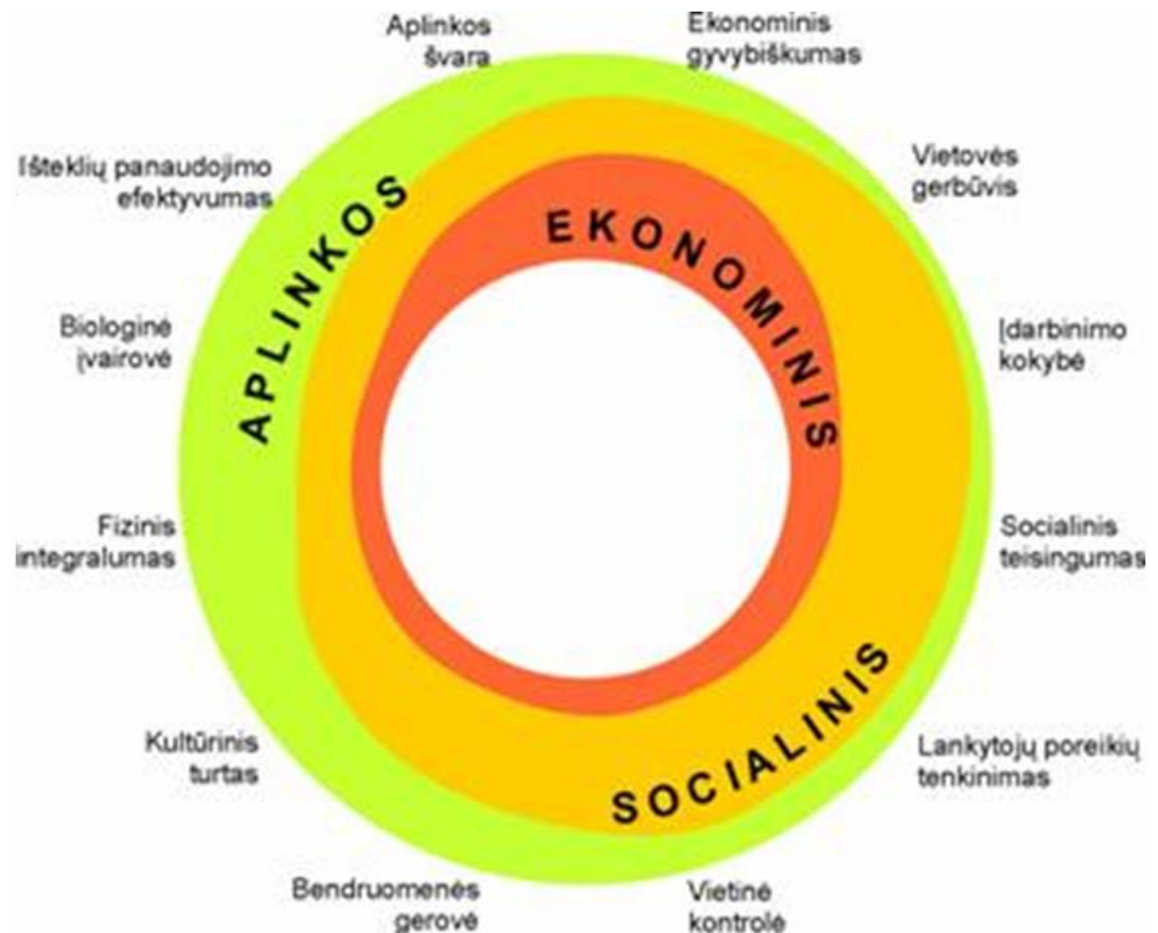
Tokia plėtra turėtų vesti link tokios visų išteklių vadybos, kuri leistų patenkinti ekonominius, socialinius ir estetinius poreikius, tuo pačiu išsaugant kultūrinį integralumą, esminius ekologinius procesus, biologinę įvairovę bei gyvybės palaikymo sistemas“.

Darnus turizmas turi išlaikyti aukštą turistų poreikių patenkinimo lygį, užtikrinti turistams prasmingą patirtį, keliant jų sąmoningumą darnumo klausimais, bei propaguojant tarp jų darnaus turizmo praktikas.

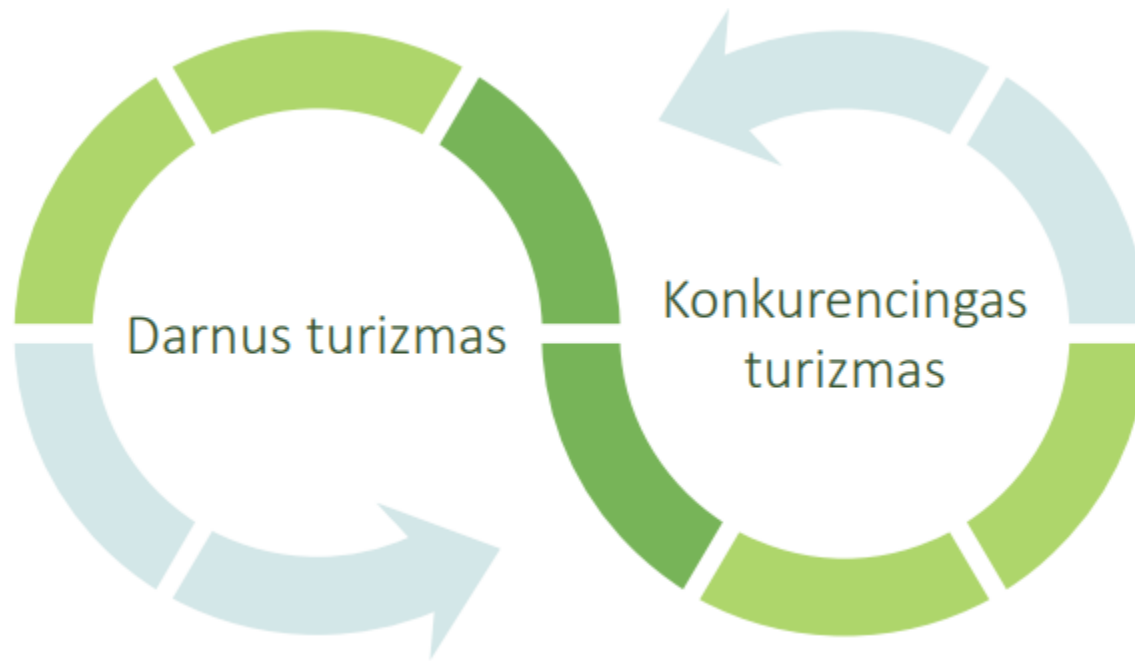
Autoriai	Darnaus turizmo samprata
Hall (2004)	Darnus turizmas yra dažnai palyginamas su gamtiniu ar ekoturizmu, bet atsinaujinančio turizmo vystymas reiškia daugiau negu gamtinės aplinkos saugojimą. Tai reiškia deramą tautų, bendruomenių, kultūrų, papročių, gyvensenos, socialinių ir ekonominių sistemų pusiausvyrą. Užtikrinama materialinė bendruomenės gerovė, nesukeliant kultūrinių ar socialinių praradimų.
Page ir Connel (2004)	Darnus turizmas – tai žmonių siekis išlaikyti gamtos išteklių sistemos kiekybę, kokybę ir produktyvumą. Šis požiūris pagrįstas siekimu gauti kuo daugiau naudos, bet kartu ir apsaugoti išteklius
Grunding (2008)	Darnaus turizmo plėtros koncepcijoje pagrindinis dėmesys skiriamas turizmo veiksmų kontrolei ir planavimui, siekiant kontroliuoti turizmo išteklius ir tobulinti esamą regiono turizmo produktą.
Woodside (2009)	Darnus turizmas yra atsakingas gamtos išteklių naudojimas rekreacijai (tai gali būti ekologiškas buriavimas, nardymas, žvejyba).
Koeman (2009)	Stabilus darnaus turizmo vystymas atsižvelgia į tris veiksnius; sąveiką tarp aplinkos ir ekonominės veiklos, ilgalaikės laiko ribos ir visuotinio teisingumo, visuomenės poreikių numatymą nekeliant pavojaus ateinančių kartų sugebėjimui patenkinti savo poreikius.
Armaitienė (2009)	Tai turizmo plėtros ir planavimo koncepcija, skatinanti plėtoti turizmą išsaugant natūralią gamtos bei kultūros aplinką
Jovovic (2013)	Darnus vystymasis turizmo kontekste apibrėžiamas kaip turizmas, sukurtas tam tikrame regione, taip, kad leidžiamas jo darnumas be žalos aplinkai, turint tikslą leisti sėkmingai plėstis kitoms

Darnumas reikalauja aplinkosauginių, socialinių ir ekonominių poreikių suderinimo. Šie trys veiksniai daugeliu atvejų priklauso vienas nuo kito ir gali būti tiek vienas kitą stiprinančios, tiek ir konkuruojančios veiklos sritys.

2005 m. JT PTO ir JT aplinkos apsaugos programa nustatė dvylikos darniojo turizmo tikslų darbotvarkę:

Bendrasis iššūkis turizmo sektoriui – išlikti konkurencingam, tuo pačiu apimant darną ir pripažįstant, kad ilguoju laikotarpiu konkurencingumas priklauso nuo darnos.

Turistinių regionų darnios plėtros vertinimo rodikliai:

- Vietos gyventojų pasitenkinimo lygio nustatymas turizmo vietovėje;
- Turizmo poveikis bendruomenei;
- Turistų poreikių tenkinimas;
- Turizmo sezoniškumas;
- Ekonominė turizmo nauda;
- Energetinių išteklių valdymas;
- Vandens pasiūla ir paklausa;
- Nuotekų valymas;
- Atliekų tvarkymas;
- Plėtros kontrolė;
- Intensyvumo kontrolė.

Pagal LR darniojo turizmo plėtros gaires (2017) siektini darniojo turizmo plėtros rezultatai yra šie:

- kasmetinis Lietuvos pozicijos kelionių ir turizmo konkurencingumo indekse kilimas per tris vietas nuo prieš tai buvusių metų lygio;
- turizmo regionuose augimas, pasiekiant, kad iki 2025 m. regionuose apsilankytų mažiausiai 30 proc. užsienio turistų;
- tarptautinius sertifikatus turinčių turizmo paslaugų teikėjų augimas iki 25 vnt. iki 2025 m.;
- kasmetinis turizmo sukuriama BVP padidėjimas po vidutiniškai 3 proc. kasmet, skaičiuojant nuo praėjusių metų lygio, padidinant turizmo sukuriamą BVP iki 5 proc. iki 2020 m., taip pasiekiant dabartinį Europos Sąjungos vidurkį;
- kasmetinis turizmo paslaugų eksporto padidėjimas po 15 proc. kasmet, skaičiuojant nuo praėjusių metų lygio.

Turizmo plėtra Lietuvos regionuose

Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 m. programoje skiriami šie savivaldybių teritorijose esančius patraukliausius turistinius objektus apimantys prioritetiniai turizmo plėtros regionai:

- Vilniaus regionas, apimantis Vilniaus miesto, Vilniaus rajono, Širvintų rajono, Trakų rajono savivaldybes;
- Pajūrio regionas, apimantis Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Palangos miesto, Kretingos rajono, Neringos, Šilutės rajono savivaldybes;
- Nemuno žemupio regionas, apimantis Kauno miesto, Kauno rajono, Birštono, Kaišiadorių rajono, Jurbarko rajono, Šakių rajono, Prienų rajono savivaldybes;
- Pietų Dzūkijos regionas, apimantis Druskininkų, Lazdijų rajono, Varėnos rajono savivaldybes;
- Rytų Aukštaitijos regionas, apimantis Zarasų rajono, Ignalinos rajono, Utenos rajono, Anykščių rajono, Molėtų rajono savivaldybes;
- Žemaitijos aukštumų regionas, apimantis Telšių rajono, Plungės rajono savivaldybes.

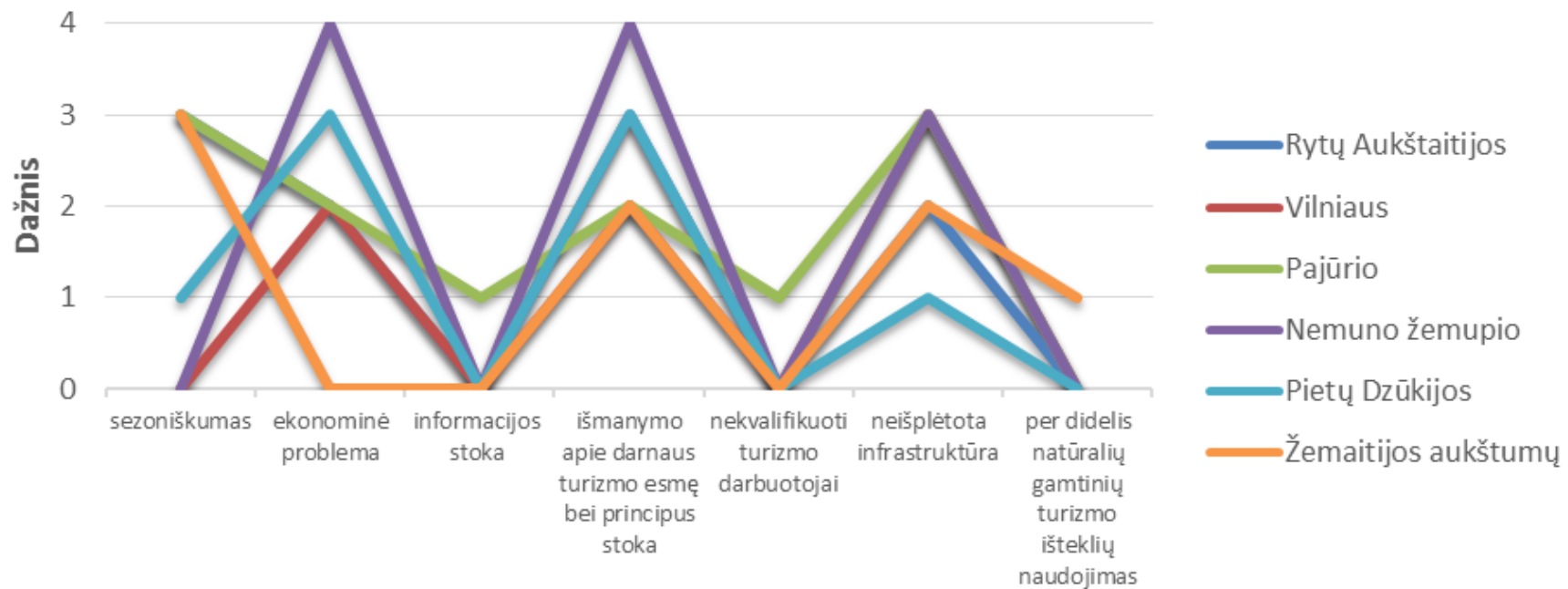
Turizmo plėtros darnumo aspektu Lietuvos regionuose analizė

Apklausoje dalyvavo 22 turizmo ekspertai, šešių Lietuvos prioritetinių turizmo regionus sudarančių rajonų turizmo informacijos centrų (TIC) ir turizmo ir verslo informacijos centrų atstovai (TVIC).

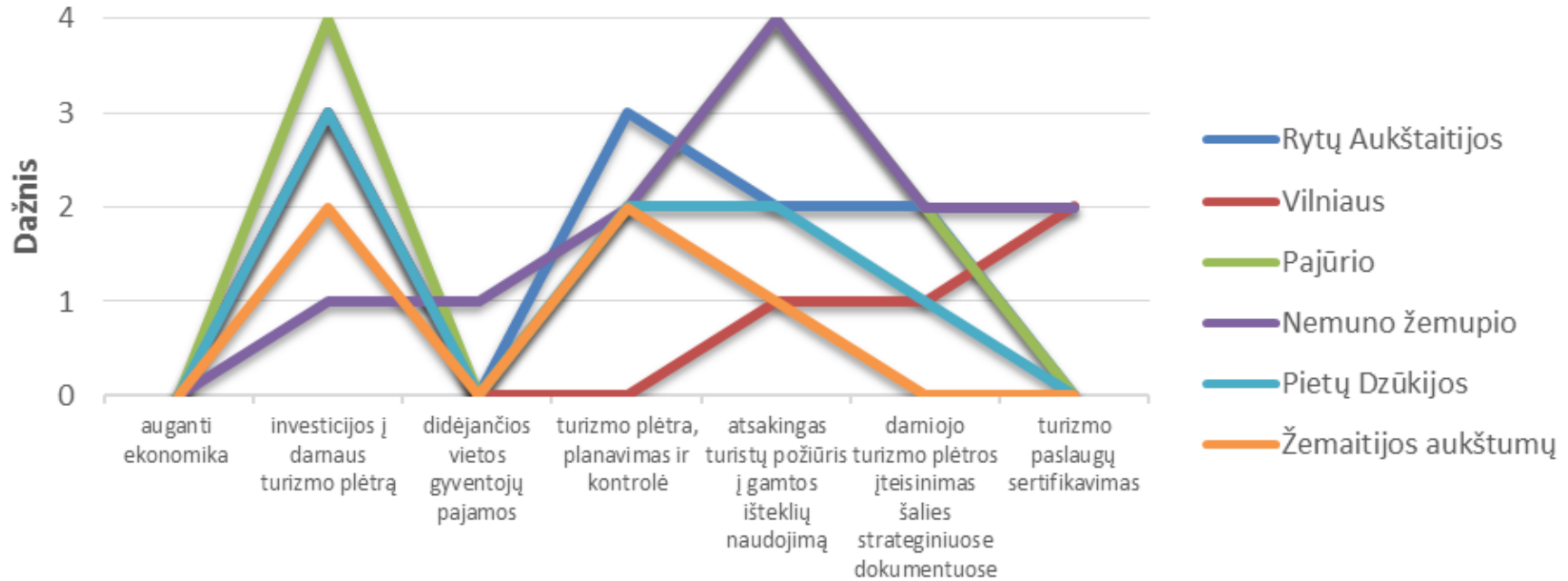
Turizmo ekspertai buvo paprašyti įvertinti darnios plėtros rezultatų rodiklius bei darnios turizmo plėtros tendencijas Lietuvos regionuose nuo žemiausio (1 balo) iki aukščiausio balo (10 balų).

Gauti ekspertų apklausos duomenys buvo analizuojami SPSS programos pagalba.

Prioritetinių turizmo regionų darnios turizmo plėtros problemų palyginimas

Prioritetinių turizmo regionų svarbiausių veiklų darnaus turizmo plėtrai palyginimas

Apibendrinant galima teigti, kad darnus turizmas kaip prioritetinga šaka Lietuvoje ganėtinai nauja, todėl susiduriama su įvairiomis problemomis.

Turizmo problemas gali padėti spręsti subalansuota valstybinė organizacija (vyriausybė, ūkio ministerija, politikos nariai) ir atsakingos už turizmo plėtrą organizacijos, kurie vykdys ir koordinuos veiksmų planus turizmo šalies gerinimui skatinti.

Darnus vystymasis turi būti visų suinteresuotų grupių tikslas. Valdžios institucijos turi sukurti tokią aplinką, kuri įgalintų ir skatintų privataus sektoriaus įmones, turistus ir kitas suinteresuotas grupes siekti darnaus turizmo vystymo, o tai galima padaryti sukuriant bei įdiegiant turizmo vystymo ir valdymo politiką, kurios pagrindinis tikslas – darni turizmo plėtra.

IŠVADOS

1. Darni turizmo plėtra regionuose yra konkurencingos turizmo sistemos kūrimo prielaida. Ilgalaikėje perspektyvoje konkurencingumas priklauso nuo darnumo. Darnus regionų vystymasis yra visuotinio darnaus vystymosi dalis, darni plėtra yra vienas iš regiono sėkmės komponentų.
2. Analizuojant darnaus turizmo plėtros problemas Lietuvos regionuose, išryškėja svarbiausios: išmanymo apie darnaus turizmo esmę bei principus stoka vietos politikoje, neišplėtota infrastruktūra, ekonominė problema: nepakankamos investicijos į darnų turizmą. Galima išskirti šias svarbiausias veiklas darnaus turizmo plėtrai visuose Lietuvos regionuose: investicijos į darnaus turizmo plėtrą; atsakingas turistų požiūris į gamtos išteklių naudojimą; turizmo plėtra, planavimas ir kontrolė.

DĚKOJU UŽ JŮSU DĚMESI

